

Visie op jeugdhulpstelsel

Amsterdam, Diemen, Uithoorn en Ouder-Amstel

Aanleiding

De gemeenten Amsterdam, Diemen, Uithoorn en Ouder-Amstel hebben in het najaar van 2020 tien kernpartners geselecteerd die vanaf 2021 gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor het bieden van de (hoog)specialistische jeugdhulp. De hieronder beschreven visie en leidende principes vormen de basis voor de inzet van deze kernpartners, hun onderlinge samenwerking en de samenwerking met andere partners. Het is tevens de basis voor de aansturing vanuit de vier gemeenten. Het partnerschap tussen de gemeenten kenmerkt zich door gezamenlijkheid en gelijkwaardigheid waarmee het stelsel vorm gegeven is. Er is wederzijds respect en ruimte voor gebiedsgerichte nuances.

Bedoeling

De gemeenten zetten in op een sterke sociale basis en goede hulp dichtbij en op maat, binnen de daarvoor beschikbare middelen. Lokale teams vormen de spil in de wijk. Jeugdhulpspecialisten en veiligheidsspecialisten hebben in de wijk hun vaste medewerkers, zij werken nauw samen met het lokale team en partners in de sociale basis. Met als gezamenlijke bedoeling: we willen dat kinderen en jongeren gezond en veilig opgroeien, hun talenten ontwikkelen en actief deelnemen aan de samenleving.

Opgroeien en opvoeden verloopt met vallen en opstaan. Moeilijke fases en teleurstellingen horen daarbij en de meeste jeugdigen en opvoeders slagen daar prima in. Praktische hulp en pedagogische steun vanuit het eigen netwerk zijn daarbij essentieel: grootouders die oppassen, vrienden die opvoedtips geven, buurtgenoten die een oogje in het zeil houden als er buiten wordt gespeeld. Dat geldt ook voor de hulp en steun van professionals in de sociale basis, zoals peuterspeelzalen, kinderopvang, scholen, sportverenigingen, jongerenwerk et cetera. Samen met de professionals uit de wijkteams zetten zij in op preventie en ondersteuning in een vroeg stadium, zodat beginnende problemen worden opgelost.

Er zijn omstandigheden die de draagkracht van jeugdigen, opvoeders en hun directe omgeving te boven gaan. Opgroeien, opvoeden, talenten ontwikkelen en meedoen lukt niet goed meer, er ontstaat een onveilige opvoedingssituatie of een jongere dreigt af te glijden. Dan kunnen ouders en jeugdigen terecht bij het lokale team, dat zo nodig een professional uit de sociale basis, jeugdhulpspecialist of veiligheidsspecialist betreft. Immers: wijkteams, sociale basis, jeugdhulpspecialisten en veiligheidsspecialisten werken nauw samen. Zij sluiten aan bij de unieke opgaven van de jeugdige, het gezin en hun directe omgeving. Zij kijken breed, schakelen in wie nodig is, doen wat nodig is, opdat jeugdige, gezin en directe omgeving weer verder kunnen met opgroeien, opvoeden, talenten ontwikkelen en meedoen in de samenleving.

Breed kijken

In veel gezinnen wordt onmacht en opvoedstress veroorzaakt door overbelasting van ouders met bijvoorbeeld grote geldzorgen, psychiatrische problemen of verstandelijke beperking. In die situaties wordt passende volwassenzorg ingeschakeld en worden er partijen bij gehaald die zich richten op de bestaanszekerheidsproblematiek (wonen, werk, inkomen, schulden).

Leidende principes

Het versterken van de sociale basis en het bieden van goede hulp dichtbij en op maat, binnen de daarvoor beschikbare middelen, vraagt om een samenhangende aanpak van gemeenten en alle betrokken partners, op alle niveaus. Zes leidende principes helpen om de bedoeling gezamenlijk te realiseren. Zij vormen het ijkpunt bij de keuzes die jeugdprofessionals, managers, beleidsmakers en bestuurders dagelijks maken. Het gaat daarbij telkens om de vraag: hoe draag ik, hoe draagt deze beslissing, deze interventie, dit project, deze monitoring bij: aan normaliseren, aan de juiste

hulp op het juiste moment (matched care) en aan zo thuis mogelijke hulp voor de meest kwetsbare gezinnen? En hoe draagt dat wat ik doe bij aan gebiedsgerichte organisatie in een lerend systeem met gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een effectieve inzet van de beschikbare middelen?

Leidende principes:

1. *Hulp voor de meest kwetsbare gezinnen*
2. *Normaliseren*
3. *Integrale matched care*
4. *Gebiedsgerichte organisatie*
5. *Zo thuis mogelijk*
6. *Lerend systeem in gezamenlijke verantwoordelijkheid*

1. Integrale hulp voor de meest kwetsbare gezinnen

We richten ons op jeugdigen en gezinnen die (jeugd)hulp het hardst nodig hebben

Vaak zijn dit gezinnen met problemen op meerdere levensgebieden zoals geldzorgen, sociaal isolement, overbelasting door mantelzorg, psychiatrische problemen, verstandelijke beperking, problemen met huisvesting. Samen maken we telkens de afweging: wat is er in dit gezin nodig? Welke kind- en ouderproblematiek vraagt om een oplossing? Welke systemische inzet van jeugd- en volwassenhulp is nodig? Wat is hiervoor het passende moment? Hoe maken we het mogelijk dat de hulp aan ouders met psychische problemen en met problemen met wonen en schulden tijdig ingezet wordt? Is andere ondersteuning noodzakelijk, bijvoorbeeld vanuit de WLZ, hoe zorgen we dat die er komt?

Hierbij verliezen we niet uit het oog dat ook hulp ingezet moet worden bij problemen die nu nog niet heel ernstig zijn maar dat wel kunnen worden.

Kiezen voor de meest kwetsbare jeugdigen en gezinnen kan betekenen dat andere jeugdigen en gezinnen wellicht alleen hulp vanuit de sociale basis krijgen of langer moeten wachten. We maken deze afweging zorgvuldig en vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een effectieve inzet van de beperkte jeugdhulpmiddelen.

2. Normaliseren

We versterken de sociale basis, als duurzaam fundament voor opgroeien en opvoeden

Opgroeien en opvoeden gaat, naast met plezier en geluk, ook altijd gepaard met moeilijke fases en pijnlijke teleurstellingen. Essentieel is dan dat kinderen, jongeren en ouders zich gesteund en geaccepteerd weten in hun dagelijks leven, binnen hun sociale netwerk en in basisvoorzieningen zoals school, kinderopvang en sportvereniging. Lokale teams ondersteunen de jeugdige, gezin en hun sociale netwerk samen met de partners in de sociale basis, en voorkomen daarmee zoveel als mogelijk dat specialistische hulp nodig is. De interventies van jeugdhulpspecialisten en veiligheidsspecialisten richten zich erop dat jeugdigen en gezinnen, met steun uit de sociale basis, zo zelfstandig mogelijk verder kunnen. Met de inzet van hun deskundigheid rusten we school, sport en vrijetijdsbesteding zo toe, dat alle kinderen daaraan deel kunnen nemen. Normaliseren betekent ook dat we met elkaar het gesprek voeren over de vraag wanneer het goed genoeg is.

3. Integrale matched care

We benutten elkaars expertise voor juiste diagnostiek en passende hulp op het juiste moment.

Naast het normaliseren en het versterken van het dagelijkse leven, is de tijdige onderkenning van (complexe) problemen en het herkennen en erkennen van potentieel ernstige ontwikkelingsproblemen belangrijk. We onderkennen hierbij dat er breed gekeken moet worden

naar het systeem en problemen herkend moeten worden die ten grondslag liggen aan ontwikkelingsproblemen. Daarom stimuleren en faciliteren we dat professionals van de sociale basis, lokale teams, jeugdhulpspecialisten en veiligheidsspecialisten elkaar kennen en elkaar gemakkelijk inschakelen om mee te denken, samen in gesprek te gaan en integrale hulp te bieden wanneer dat nodig is. Het vroegtijdig juist diagnosticeren en het bepalen van de juiste zorg wordt daarmee beter mogelijk.

4. Gebiedsgerichte organisatie

Samen werken we aan de eenvoud van ons stelsel

We organiseren ons jeugdstelsel zo dat inwoners laagdrempeligheid en continuïteit ervaren, ook in situaties dat meerdere organisaties betrokken zijn. Professionals werken in een vast gebied of op een vaste schoollocatie van het speciaal onderwijs. Hun deskundigheid is flexibel afgestemd op de sociale opgaven in die gebieden en zij kennen de sociale basisvoorzieningen in het gebied. Professionals kennen elkaar, werken samen met en rond gezinnen, vullen elkaar aan en doen geen dingen dubbel. Professionals krijgen de ruimte om zelf beslissingen te nemen, maatwerk te leveren en weten zich daarin gesteund. Verslaglegging en registratie staan ten dienste van de cliënt, de professional en het hulpverleningsproces. Inwoners en professionals ervaren geen overbodige administratieve last.

5. Zo thuis mogelijk

We plaatsen zo weinig mogelijk kinderen uit huis en zoeken samen maximaal naar alternatieven

Het doel: geen jeugdige het huis of de wijk uit, maar specialistische jeugdhulp die in de wijk, aan huis of op school wordt ingezet. Waarbij de jeugdhulpverlener flexibel en vasthoudend is, ook als de deur af en toe gesloten blijft. Wanneer er onveiligheid en crisis dreigen binnen het gezin, dan zijn alle spelers in het jeugddomein gezamenlijk verantwoordelijk om het beste voor de jeugdige en het gezin te doen. Dat betekent goed aansluiten bij de situatie, de behoefte en vraag van het kind en gezin. Hierbij wordt integraal werken de nieuwe standaard: intensieve hulp voor ouders en kind in huis met behulp van de inzet van het sociaal netwerk, sociale basis en volwassen hulp, met waar nodig het toevoegen van veiligheidsexpertise. Wanneer het desondanks echt niet gaat, onveilige situaties niet verminderen of de zorglast de mogelijkheden van het gezin overstijgen, organiseren we hulp in een pleeggezin of gezinshuis of in een voorziening die aangepast is op de mogelijkheden/beperking van het kind, zoveel als mogelijk in de eigen wijk.

6. Lerend systeem in gezamenlijke verantwoordelijkheid

We werken samen vanuit dezelfde bedoeling, als gelijkwaardige partners

Partnerschap kenmerkt de wijze waarop wij samenwerken met kinderen, jongeren, gezinnen, de sociale basis en met elkaar. Gezamenlijk nemen wij verantwoordelijkheid voor het bieden van tijdige en passende hulp, juist ook bij die gezinnen en jeugd waar complexe problemen spelen en de hulp duur is. Gelijkwaardig en transparant praten we mét elkaar en niet over elkaar. We hebben daarbij ieder onze eigen rol en verantwoordelijkheid en zijn daarop aanspreekbaar. We gaan spaarzaam om met de beschikbare middelen. We blijven samen reflecteren, leren en ontwikkelen en doen dit in alle openheid. Met elkaar leren van (gebiedsgerichte) cijfers en verhalen van jeugdigen, ouders en professionals om inzet op preventie en gespecialiseerde hulp continue te verbeteren, maakt onderdeel uit van onze prestatiedialoog.

Zie bijlage voor een eerste uitwerking van deze visie ten behoeve van de beoogde kernpartners die in Amsterdam vanaf 2021 de (hoog)specialistische jeugdhulp bieden en de andere betrokken partners.

